

Vysoká škola ekonomická v Praze

Národohospodářská fakulta

Studijní obor: Hospodářské a politické dějiny

Vedlejší specializace: Ekonomická žurnalistika

Téma práce:

MĚNOVÁ REFORMA 1953 V ČESKOSLOVENSKU

JAKO MNOHOVRSTEVNÝ FENOMÉN

Projekt diplomové práce

Autor: XY

Vedoucí práce: prof. PhDr. Ivan Jakubec, CSc.

Rok: 2012

1) Cíl práce

Cílem této práce je ukázat měnovou reformu jako fenomén, který změnil životy všech občanů Československa a měl zásadní vliv na další fungování státu. Reforma zároveň dala komunistické straně do rukou silnou zbraň k provádění socialistické přestavby hospodářství. Měnovou reformu je nutné vnímat v několika rovinách: sociální, politické, hospodářské a mezinárodní. Cílem této práce je ukázat zásadní význam měnové reformy ve všech těchto oblastech, a především pak analyzovat důsledky, které měla pro život obyvatel tehdejšího Československa.

Práce vychází z myšlenky, že měnová reforma v roce 1953 byla krokem, kterým se tehdejší vedení státu pokoušelo vyřešit hospodářskou krizi, jejíž počátky lze hledat už v roce 1948, kdy po převzetí moci komunistickou stranou bylo hospodářství státu postupně přeměňováno podle sovětského modelu centrálně plánované ekonomiky.

Měnová reforma provedená v roce 1953 je v současnosti vnímána především jako nástroj likvidace přebytečné kupní síly a předválečných finančních závazků v Československu a také jako velký podvod, kterého se dopustilo komunistické vedení státu a doslova okradlo obyvatele tehdejšího Československa o úspory, často celoživotní. Důvody pro provedení reformy je nutné vnímat v několika rovinách, stejně jako její důsledky.

Reforma připravila občany státu o značnou část finančních prostředků a lidé na její provádění reagovali pro komunistické vedení až překvapivě radikálně. Na mnoha místech republiky došlo ke stávkám a protestům, jejichž aktéři byli následně trestáni. Další rovinou měnové reformy byl přínos pro stát. Československý stát prostřednictvím reformy získal velké množství prostředků, kterými dokázal pokrýt dosavadní závazky a zahladit hospodářské problémy způsobené neúspěchem první pětiletky a nerealistickým nastavením požadavků na výrobu a přestavbu ekonomiky v období prvního pětiletého plánu. Další důležitou rovinou je reakce zahraničí a vyloučení Československa z Mezinárodního měnového fondu.

Měnová reforma ovšem nebyla jen prostředkem státu k utišení krizové situace v hospodářství, ale stala se také nástrojem umožňujícím státu provádět v dalších letech sociální politiku, která napomohla do značné míry k uklidnění dlouhodobé nespokojenosti občanů Československa a upevnění moci komunistické strany. V tomto kontextu je třeba měnovou reformu vnímat jako skutečný fenomén, který znamenal fungování a snad i samotnou existenci komunistického státu.

Osobně je mi toto téma blízké a zaráží mne, jak málo o něm dnes lidé vědí. Mohu říci, že mým cílem je také načerpat více informací a proniknout k podstatě problému nedemokratického řízení státu a ekonomiky a rozšířit si povědomí o této době. Myslím si, že je důležité oživovat neustále diskuzi o době a režimu, jehož následky se dodnes snažíme překonat. Téma státních zásahů a nesvobodných režimů by dnes mělo být diskutováno více než dříve i v souvislosti s nedávnými událostmi v oblastech Afriky a Blízkého východu.

2) **Prameny a současný stav bádání**

O měnové reformě v Československu v roce 1953 vznikla celá řada odborných studií i populárně naučných knih. Autory drtivé většiny z nich jsou čeští historici a badatelé a naprostá většina těchto prací vznikla až po pádu komunismu. Do roku 1989 nebylo možné toto téma v Československu objektivně zpracovávat, byla mu tedy věnována velice malá pozornost, a pokud se o něm snad některé práce zmiňovaly, pak jen ve spojitosti s propagandistickým pohledem na věc. Prakticky všechny práce z období před rokem 1989 vyjadřující se kriticky k provedení měnové reformy, pocházejí od českých autorů žijících v exilu.

Téma měnové reformy z roku 1953 bylo nejpodrobněji zpracováno Zdeňkem Jiráskem a Jaroslavem Šulou v monografii *Velká peněžní loupež aneb 50:1*. Tato práce je dosud nejkomplexnějším dílem zabývajícím se daným tématem, pokouší se dokonce o přesné vyčíslení reformy, nicméně jedná se o populárně naučnou literaturu, nikoli o odborné dílo, chybí zde poznámky pod čarou, a tudíž je obtížné ověřit jednotlivé prameny. Nedostatky této práce vidím dále především v slabé analýze situace po provedení reformy a myslím si, že by si situace, která vedla k provedení měnové reformy, zasloužila více prostoru a například dokumentaci jednotlivých problémů národního hospodářství na konkrétních datech.

Bohužel zde dosud chybí odborné studie, které by měnovou reformu zasazovaly do kontextu celkového národního hospodářství, které by, opřeny o základní fakta národního hospodářství, analyzovaly skutečné dopady reformy: přínosy pro stát (kolik stát skutečně „utržil“) a dopady na obyvatele (o kolik byli skutečně „oloupeni“ jednotlivci, o co je skutečně reforma připravila). Několik pramenů například uvádí konkrétní částky, o kolik se stát obohatil, většinou ale ve finále neporovnávají finanční vyjádření s nějakým konkrétním „produktem“ národního hospodářství. Přínosné by jistě bylo například porovnání státních rozpočtů z let před

reformou a po reformě. Srovnání výsledků měnové reformy a reálných národohospodářských čísel, by pomohl k lepšímu pochopení dosahu, který reforma měla a její komplexnosti. Prameny poskytující takové informace ale dosud chybí.

Existuje řada studií mapujících jednotlivé úseky ekonomiky nebo jednotlivé dopady reformy. Takové studie vycházely například v edici Sešity Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR. Autorem většiny z těch, které se zabývají vývojem v počátečních letech po převzetí vlády komunistickou stranou, je historik Karel Kaplan. Jeho studie jsou velice přínosné a tématu se věnují do hloubky, nicméně vždy analyzují jen určitý úsek historických skutečností. Dalším, kdo se věnoval dopadům měnové reformy (sociální dopady měnové reformy), byla Dana Musilová. Její práce jsou zajímavé svou hloubkou, do jaké události analyzují a použitými prameny (autorka čerpá především z archivních pramenů). Prozatím jsem také nezjistila dostupnost a zachovanost pramenů, které by analyzovaly průběh a dopady reformy v konkrétních podnicích.

To, že téma není dostatečně zpracováno, do značné míry vychází z faktu, že příprava reformy byla přísně utajena, na měnovou reformu tedy nebyl nikdo z občanů, ani z úřadů připraven a průběh byl mnohdy zmatečný. Proto často i dobové prameny uvádějící vyčíslení a výsledky reformy nejsou kompletní, záznamy jsou často zmatečné a nesouvislé. V dalších desetiletích po provedení reformy nemohlo být téma vůbec zpracováváno a relativní uklidnění poměrů v Československu vedlo k částečnému „opomenutí“ tohoto bezprecedentního zásahu do života lidí. K tématu se čeští historikové vrátili až v porevolučních letech.

Ve své práci budu čerpat nejvíce ze studií Karla Kaplana, Zdeňka Jiráska a Jaroslava Šůly, Jiřího Pernese, Františka Vencovského a také Dany Musilové. Práce Karla Kaplana jsou pro studium dané problematiky zásadní, protože se zabývají stavem hospodářství a politickým děním ve státě, do jehož kontextu je nutné peněžní reformu zasadit. V dalších studiích z již zmíněné edice sešitů Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR zkoumal autor také sociální dopady měnové reformy a souvislosti krizí komunistického režimu, politické perzekuce nebo mezinárodní situaci a členství Československa v RVHP, což byly faktory, které události 50. let také zásadním způsobem ovlivnily. Za nezbytnou pro správné uchopení daného tématu považuji již výše zmíněnou práci Zdeňka Jiráska a Jaroslava Šůly *Velká peněžní loupež, aneb 50:1*. I přes to, že se nejedná o odbornou literaturu, považuji tento zdroj za nenahraditelný. Historik Jiří Pernes je autorem řady studií, v posledních letech se orientuje především na období 50. let 20. století. Jeho práce jsou pro toto téma zajímavé tím, že pojímají

situaci ve státě komplexně jako krizovou v ekonomickém, sociálním i politickém smyslu, měnovou reformu zásadním způsobem nevypichuje a nahlíží na ní spíše jako vyvrcholení dlouhodobé krize celého systému, nikoli primárně jako na prostředek k zrušení lístkového systému. František Vencovský se měnovou reformou zabýval také spíše okrajově, ale zasazuje ji do rámce československého bankovního systému, což je pro pochopení tématu také důležité.

Hlavním zdrojem informací budou pro práci ale české archivy, především pak archiv ČNB, fond SBČS, který obsahuje i závěrečnou zprávu o průběhu a vyúčtování měnové reformy. Tato zpráva uvádí generalizované informace o průběhu reformy v celém Československu a je tajným dokumentem určeným pro vedení komunistické strany. Podle mých dosavadních informací je jediným zdrojem, který uvádí kompletní vyčíslení měnové reformy a souhrnné informace o množství měněných peněžních prostředků a výměnných místech. Při studiu pramenů z fondu SBČS jsem zjistila, že prameny z let 1952 – 1953 nebyly ve chvíli mého studia ještě zaarchivovány. Objevila jsem zde tedy materiály, kterými se s největší pravděpodobností v předchozích letech nikdo nezabýval. Čerpání z těchto pramenů by tedy mohlo být zajímavé i z hlediska možného využití dosud nezvěřejněných materiálů.

Dále budou v práci využity prameny Národního archivu Praha, zde se budu věnovat především těmto fondům: Fond Politického sekretariátu ÚV KSČ, Fond Sekretariátu ÚV KSČ a Fond 1261/0/43, Měnová reforma. Tyto fondy zatím nemám prostudované, ale zaměřím se především na informace o přípravách reformy, následných perzekucích a informacích o sociálním vývoji Československa.

V subkapitole *Měnová reforma na příkladu AZNP Škoda* (dnešní Škoda Auto, a.s.) budu čerpat především z mladoboleslavského a plzeňského archivu této společnosti. V tuto chvíli mám zmapovaný zatím pouze mladoboleslavský archiv, který ve zprávě o průběhu reformy uvádí i jména pracovníků, kteří se zapojili do protestů, v některých případech dokonce i způsob potrestání jednotlivých osob. Toto považuji za velice zajímavý a vzácný zdroj, protože jsem doposud nenašla pramen, který by se takto podrobně průběhem reformy ve firmách a následným perzekucím věnoval, jak už jsem zmínila výše. Dále využiji prameny podniku Škoda a.s. z archivu Plzeň, tyto prameny budu analyzovat v následujících měsících.

Pro celkové pochopení problematiky a zjištění odrazu ve společnosti je důležité také využití dobového tisku. V práci budu proto čerpat z dobových deníků Rudé

právo, Lidová demokracie a Mladá fronta. Pro lepší pochopení zahraničních reakcí na uskutečnění peněžní reformy bych ráda využila také zahraniční dobový denní tisk.

3) Metody práce

Základem práce bude popis a analýza historických souvislostí konce 40. a začátku 50. let 20. století. V práci budou využity metodické postupy hospodářských, sociálních, politických a kulturních dějin, ale také metody ekonomie. To umožní přistoupit k hlubší analýze stavu hospodářství před a po provedení měnové reformy. Bude zde prezentováno také teoretické vymezení ideologických základů režimu, ale důraz bude kladen především na realitu měnové reformy a důsledky pro národní hospodářství. V práci bude užívána především komparativní, historicko-kritická a kvantitativní metoda. Okrajově bude použita skupinová a individuální biografická metoda. Ta může napomoci přiblížení charakteru a jednání hlavních aktérů měnové reformy. Především v kapitole zabývající se sociální stránkou měnové reformy bude použita také metoda sondy. Práce bude obohacena také o výpovědi současníků, kteří měnovou reformu skutečně prožili, využiji zde také metody oral history. Konečná syntéza bude výsledkem synchronního i diachronního přístupu k historickému vývoji.

Hlavním pramenem práce budou archivní materiály, náročnou částí analýzy tématu bude tedy kritické zhodnocení pramenů z hlediska jejich obsahu, využitelnosti a pravosti. Studie bude tedy založena na přímé metodě historické práce.

4) Postup řešení, vymezení otázek a rozvržení práce

Práce bude rozdělena do čtyř kapitol. V první části budou stručně analyzovány důvody a postupy vedoucí k hospodářským problémům, které měnová reforma měla následně řešit. Důležitý je zde i neuspokojivý vývoj hospodářství během první pětiletky a problematika fungování dvojího trhu (lístkového systému), který měl být prostřednictvím reformy zrušen. Bez stručného zdůvodnění předcházejících událostí není možné uspokojivě analyzovat další vývoj.

Druhá kapitola bude pojednávat o přípravách měnové reformy, vlivu sovětských poradců a utajení samotné reformy nejen před občany, ale také před většinou členů vlády a vedením státu.

Zřejmě nejobsáhlejší bude třetí kapitola o průběhu měnové reformy. Zde se pokusím analyzovat překotné přípravy na samotnou výměnu peněz a průběh výměny, který byl na mnoha místech republiky značně chaotický. Ráda bych zde použila i

svědectví přímých účastníků měnové reformy. Do této kapitoly bude zařazena také subkapitola o průběhu měnové reformy v konkrétním podniku (*Měnová reforma na příkladu AZNP Škoda*). V této subkapitole bych se chtěla pokusit o rekonstrukci průběhu měnové reformy v podniku Škoda na základě studia archivních materiálů.

Čtvrtá kapitola ukáže důsledky měnové reformy v různých rovinách. Důležité zde budou sociální dopady reformy, její finanční stránka a reakce v mezinárodním měřítku, především pak vyloučení Československa z Mezinárodního měnového fondu. Prostor zde bude dán i protestům proti reformě a následným perzekucím. Stručně zde bude nastíněn také další vývoj hospodářství, především sociální politika následujících let, která přispěla k uklidnění kritické situace.

V práci se pokusím odpovědět na následující otázky:

- Proč přistoupilo vedení státu k realizaci měnové reformy, a ne pouze k původně uvažovanému zrušení lístkového systému?
- Byla měnová reforma skutečně nezbytným krokem k „ozdravení“ ekonomiky, nebo bylo možné řešit situaci méně radikálním postupem?
- Proč se zde tolik angažoval Sovětský svaz? Resp. jaká byla role Sovětského svazu a sovětských poradců při přípravě reformy?
- Jaká byla role centrální banky při přípravě a průběhu měnové reformy?
- Bylo možné, aby se přísně utajované informace o přípravě reformy nějakým způsobem rozšířily mezi občany?
- Jaký byl ohlas občanů Československa na reformu? Existovaly skupiny obyvatel, které tento krok schvalovaly jako krok ke sjednocení trhu a socializaci ekonomiky?
- Jak zdůvodnilo vedení státu skutečnost reformy před občany a jaký vliv měla při provádění reformy propaganda?
- Jak byla měnová reforma hodnocena v zahraničí? Jaký to mělo vliv na československou ekonomiku a politiku?
- Co přinesla reforma státu? Jaké byly její dopady na soukromý a státní sektor?

5) Prameny a literatura

- *Nevydané prameny*

Archiv ČNB:

Fond SBČS, Signatura S VII/a, k. I 160, Různé zprávy, Zpráva o peněžní reformě a jejím vyúčtování.

Fond SBČS, Signatura S VII/a, k. I 161, Souhrnné zprávy.

Fond SBČS, k. 161 a.

Archiv společnosti Škoda Auto a.s.:

Fond AZNP, karton 57, Pokladní zpráva.

Fond AZNP, karton 57, Dopis státnímu náměstkovi Rydrychovi, 10. 7. 1953, Průběh měnové reformy.

Fond AZNP, karton 57, Dopis státnímu řediteli Krátkému, 17. 6. 1953, Průběh měnové reformy.

Národní archiv Praha:

Fond Měnová reforma

Fond Politický sekretariát ÚV KSČ

Fond Sekretariátu ÚV KSČ

Fond Úřadu předsednictva vlády

- *Vydané prameny*

Federální statistický úřad: *25 let Československa: statisticko-ekonomický přehled vývoje socialistického Československa v letech 1945-1970*. Praha, Svoboda, 1970.

GOTTWALD, Klement: *Stati a projevy 1951 – 1953*. Praha, SNPL, 1953.

HEJDA, Jiří: *Žil jsem zbytečně*. Praha, Machart, 2010, 480 str.

CHARVÁT, Josef: *Můj labyrint světa: vzpomínky, zápisky z deníků*. 1. vydání, Praha, Galén, 2005, 569 str.

JEŘÁBEK, Čestmír: *V zajetí stalinismu. Z deníků 1948-1958*. 1. vydání, Brno, Barrister&Principal, 2000, 413 str.

KABEŠ, Jaroslav: *Rozpočet socialistického budování*. Praha, Orbis, 1952, 72 str.

KABEŠ, Jaroslav: *Státní rozpočet na rok 1953*. Praha, Orbis, 1953, 29 str.

Rozpočtový zákon na rok 1953 ze dne 23. dubna č. 26/1953 Sb, [cit.: 28. 12. 2011], dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1953/sb16-53.pdf>.

ROZSYPAL, Kurt: *Vývoj plánovitého řízení v netržních podmínkách v letech 1953-1964: (paměti)*. Praha, Vysoká škola ekonomická, 1999, 96 str., ISBN 80-7079-155-1.

Státní úřad statistický: *Statistická ročenka republiky československé*. Orbis, Praha, 1957.

Vyhláška ministra financí ze dne 30. května 1953 o vydání peněz vzoru 1953 č. 45/1953 Sb, [cit.: 28. 12. 2011], dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1953/sb27-53.pdf>

Zákon ze dne 9. března 1950 o Státní bance československé č. 31/1950 Sb., [cit.: 10. 12. 2011], dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1950/sb13-50.pdf>.

Zákon ze dne 11. prosince 1952 o organizaci peněžnictví č. 84/1952 Sb., [cit.: 10. 12. 2011], dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1952/sb38-52.pdf>.

Zákon ze dne 30. května 1953 o peněžní reformě č. 41/1953 Sb, [cit.: 10. 12. 2011], dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1953/sb25-53.pdf>.

Zákon ze dne 30. května 1953 o opatřeních v oboru mezd, důchodů a některých sociálních dávek v souvislosti se zrušením lístkového systému zásobování č. 42/1953 Sb, [cit.: 10. 12. 2011], dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/1953/sb26-53.pdf>.

- ***Dobový denní tisk***

Rudé právo, roč. 33, č. 150/1953.

Rudé právo, roč. 33, č. 151/1953.

Lidová demokracie, rok 1953, květen – červenec

Mladá fronta, rok 1953, květen – červenec

The Times, rok 1953, květen – červenec

- ***Odborná literatura***

BAŽANTOVÁ, Ilona: *Centrální bankovníctví v české historii po současnost: institucionální pohled*. Praha, Národohospodářský ústav Josefa Hlávky, 2005, 195 str., ISBN 80-86729-19-2.

BÍLEK, Jiří: *Československá armáda a měnová reforma v roce 1953*. In: *Historie a vojenství*, 1995, roč. 44, č. 1, str. 66-91, ISSN 0018-2583.

DUCHÁČEK, Ivo: *Deset let, která neotřásla světem. Profil čs. Komunistu 1948 - 1958*, In: Svědectví, roč. II./1958 - 59, str. 227-263.

EVANSON, Robert, K.: *Regime and Working Class in Czechoslovakia 1948-1968*, in: Soviet Studies, Vol. 37, No. 2 (Apr., 1985), pp. 248-268, Taylor & Francis, Ltd., [cit.: 10. 12. 2011], dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/150998>.

GEBAUER, František, a kol.: *Soudní perzekuce politické povahy v Československu 1948 - 1989: Statistický přehled*. Praha, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1993, 236 str., ISBN 80-85270-24-2.

CHAVANCE, Bernard: *The transformation of communist systems : economic reform since the 1950s*. translated by Charles Hauss, Oxford, Westview Press, 1994.

GRŮŇ, Lubomír: *Podmínky a způsob výměny starých platidel za nová v roce 1953 (ohlédnutí za měnovou reformou)*. In: Právník, 2009, roč. 148, č. 4, str. 419-428, ISSN 0231-6625.

JERMAKOWICZ, Wladyslaw W., THOMPSON FOLLIS, Jane: *Reform cycles in Eastern Europe, 1944-1987: a comparative analysis from a sample of Czechoslovakia, Poland, and the Soviet Union*. Berlin, Duncker & Humblot, 1988.

JIRÁSEK, Zdeněk, ŠŮLA, Jaroslav: *Velká peněžní loupež v Československu 1953 aneb 50:1*. Praha, Svítání, 1992, 164 str., ISBN 80-900238-9-4.

KALINOVÁ, Lenka: *Společenské proměny v čase socialistickéhoexperimentu. K sociálním dějinám v letech 1945 - 1969*. Praha, Academia, 2007, 102 str.

KAPLAN, Karel: *Aparát ÚV KSČ v letech 1948 - 1968: Studie a dokumenty*. Praha, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1993, 151 str., ISBN 80-85270-20-X.

KAPLAN, Karel: *Československo v letech 1948-1953, 2. část, Zakladatelé období komunistického režimu*. Praha, Státní pedagogické nakladatelství, 1991, 146 str., ISBN 80-04-25700-3.

KAPLAN, Karel: *Československo v letech 1953 - 1966, 3. část, Společenská krize a kořeny reformy*. Praha, Státní pedagogické nakladatelství, 1992, 146 str., ISBN 80-04-25745-3.

KAPLAN, Karel: *K politickým procesům v Československu 1948 - 1954: dokumentace komise ÚV KSČ pro rehabilitaci 1968*. Praha, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1994, 214 str., ISBN 80-85270-28-5.

KAPLAN, Karel: *Kronika komunistického Československa. Doba tání 1953-1956*. 1. vydání, Brno, Barrister & Principal, 2005, 768 str., ISBN 80-86598-98-5.

KAPLAN, Karel: *Majetkové zdroje KSČ v letech 1945 - 1952: Studie*. Praha, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR ve spolupráci se Státním ústředním archivem Praha, 1993, 83 str., ISBN 80-85270-11-0.

KAPLAN, Karel: *Nekrvavá revoluce*. Praha, Mladá fronta, Svazek 68, Edice archiv, 1993, 447 str., ISBN 80-204-0145-8.

KAPLAN, Karel: *Sovětsští poradci v Československu 1949 - 1956*. Praha, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1999, 146 str., ISBN 80-85270-26-9.

KAPLAN, Karel (ed.): *StB o sobě: výpověď vyšetřovatele Bohumila Doubka*. Praha, Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu, 2002, 436 str., ISBN 80-902885-8-8.

KAPLAN, Karel: *Československo v RVHP 1949-1956*. Praha, Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, 1995, Studie - materiály - dokumenty, sv. 4, 519 str., ISBN 80-85270-43-9.

KAPLAN, Karel: *Mocní a bezmocní*. Toronto, Sixty-Eight Publishers, 1989, 469 str., ISBN 0-88781-209-0.

KAPLAN, Karel, KOSATÍK, Pavel: *Gottwaldovi muži*. Praha - Litomyšl, Paseka, 2004, 333 str., ISBN 80-7185-616-9.

KAPLAN, Karel, PALEČEK, Pavel: *Komunistický režim a politické procesy v Československu*. 2. vydání, Brno, Barrister & Principal, edice Poznávání komunistické minulosti, 2008, 253 str., ISBN 978-80-7364-049-1.

LÁNÍK, Jaroslav: *Dopad peněžní reformy na výstavbu československé armády*. In: *Historie a vojenství*, roč. LVI/2007, č. 1, str. 61 - 68.

MLYNÁŘ, Zdeněk: *Krize v sovětských systémech od Stalina ke Gorbačovovi*. Praha, PROSPEKTRUM, 1991, 150 str., ISBN 80-85431-17-3.

MUSILOVÁ, Dana: *Dokumenty o perzekuci a odporu: Měnová reforma 1953 a její sociální důsledky*. Studie a dokumenty, Svazek 8, Praha, Ústav pro soudobé dějiny, 1994, 139 str.

NEJEDLÝ, Josef: *Měnová reforma 1953 ve věznicích*. Hradec Králové, Česká numismatická společnost, 2008, 16 str.

PERNES, Jiří: *Krize komunistického režimu v Československu v 50. letech 20. století*. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008, 200 str., ISBN 978-80-7325-154-3.

PERNES, Jiří: *Snahy o překonání politicko-hospodářské krize v Československu v r. 1953*. Brno, PRIUS, 2000, 70 str., ISBN 80-238-7059-9.

PINDAK, Frantisek: *Evolution of central control in Czechoslovakia, 1945-1971*. Rotterdam, Erasmus University, Centre for Development Planning, 1994.

REVENDA, Zbyněk: *Centrální bankovníctví*, Praha, Management Press, 2001, 782 str., ISBN 80-85943-89-1.

SCHÜLLER, A., HAMEL, H.: On the membership of socialist countries in the international monetary fund. In: *Acta Oeconomica*, Vol. 34, No. 1/2 (1985), pp. 113-130.

SMULA, Johann: *The Party and the Proletariat: Škoda 1948 - 53*. In: *Cold War History*, Vol. 6, No. 2, May 2006, pp. 153 -175.

SUNDARARAJAN, Vasudevan: *Financial sector reform and central banking in centrally planned economies*. Washington D.C., International Monetary Fund, 1990.

ŠTIKOVÁ, Radka: *Členství Československa v Mezinárodním měnovém fondu v období 1945–1954*. In: *Mezinárodní vztahy*, 2009, roč. 44, č. 3, str. 74-91. ISSN 0323-1844.

TIGRID, Pavel: *Marx na Hradčanech. Pokus o pohled na československou otázku deset let po únoru*. In: *Svědectví*, roč. III./1958 - 59, str. 311-368.

TUČEK, Miroslav: *Měnová reforma v mezinárodním kontextu*. in: LOUŽEK, Marek (red.): *Fenomén Stalin: náhoda nebo nevyhnutelnost? / Padesát let od měnové reformy*, Sborník Centra pro ekonomiku a politiku. 2003, č. 26, str. 111–116.

VARINSKÝ, Vladimír: *Historické peripetie menovej reformy v roku 1953 s osobitným zreteľom na jej vývoj na Slovensku*, In: *Krízy režimov sovietskeho bloku v rokoch 1948-1989*. Banská Bystrica, 1997, s. 62-72.

VENCOVSKÝ, František: *Měnová politika v české historii*, Praha, Česká národní banka, 2001, 95 str.

VENCOVSKÝ, František, PŮLPÁN, Karel, a kol.: *Dějiny měnových teorií na českém území*, Praha, Vysoká škola ekonomická v Praze, *Oeconomica*, 2005, 485 str., ISBN 80-245-0992-X.

VENCOVSKÝ, František: *Tři měnové reformy pro jednu generaci*. in: LOUŽEK, Marek (red.): *Fenomén Stalin: náhoda nebo nevyhnutelnost? / Padesát let od měnové reformy*, Sborník Centra pro ekonomiku a politiku. 2003, č. 26, str. 117–126.

VENCOVSKÝ, František: *Vzestupy a propady československé koruny. Historie československých měnových poměrů 1918 – 1992*. Praha, Vysoká škola ekonomická v Praze, *Oeconomica*, 2003, 227 str., ISBN 80-245-0497-9.

VENCOVSKÝ, František a kol.: *Dějiny bankovníctví v českých zemích*. Praha, Bankovní institut, a.s., 1999, 594 str., ISBN 80-7265-030-0.

6) Anotace

Práce se zabývá měnovou reformou v Československu v roce 1953 a jejími důsledky. Vychází z teze, že měnová reforma 1953 byla zásadním krokem nutným k řešení krize na počátku 50. let a k přeměně československého hospodářství na socialistické a stala se skutečností, která ovlivnila všechny oblasti života tehdejších Čechoslováků. V první části se práce zaměřuje na samotnou měnovou reformu, její příčiny a cíle, kterým měla sloužit. Dále se zabývá ekonomickými opatřeními, se kterými byla měnová reforma spjata. Druhá část práce pak odhaluje důsledky, které přinesla společnosti Československa. Práce tedy dále analyzuje důsledky samotné reformy, především její finanční stránku, sociální dopady a v poslední řadě reakce obyvatelstva a vedení státu. V této části bude také zmíněna československá měnová reforma v mezinárodním kontextu.